

Examen VWO

2014

tijdvak 2
woensdag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 3 πίνοντας en πiónτας

Bij deze twee werkwoordsvormen ontbreekt een lijdend voorwerp.

- 2p 1 a. Wat moet je als lijdend voorwerp bij πίνοντας aanvullen? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Wat moet je als lijdend voorwerp bij πiónτας aanvullen? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 5 μηδὲν ἐπείγου

- 2p 2 Beschrijf in eigen woorden met welke twee argumenten Crito Socrates hiertoe probeert over te halen. Baseer je antwoord op de regels 1-4 (t/m ἐπιθυμοῦντες).

Regel 6 ἐκεῖνοί

- 1p 3 Welk woord uit het voorafgaande verwijst niet naar de met ἐκεῖνοί bedoelde mensen?
A ἄλλους (regel 2)
B αὐτοῖς (regel 3)
C ἐνίους (regel 4)
D ὧν (regel 4)

Regel 11 ἔνευσε

- 1p 4 Beschrijf in eigen woorden met welke bedoeling hij dat doet. Baseer je antwoord op de context.

Regel 14 τί χρῆ ποιεῖν;

- 2p 5 Citeer uit het vervolg (t/m regel 17) de drie Griekse werkwoordsvormen die het antwoord op deze vraag inhouden.

Regel 23 εὔχεσθαί

- 1p 6 Beschrijf in eigen woorden wat Socrates van de goden gedaan wil krijgen. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m ταύτη regel 25).

Regel 26 ἐξέπιεν

Uit een gegeven uit het voorafgaande blijkt dat dit voor het beoogde doel noodzakelijk was.

- 1p 7 Beschrijf dit gegeven in eigen woorden. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf Τοσοῦτον regel 22).

Regel 29 ἐμαυτόν

- 1p 8 Noteer de naam van degene naar wie dit woord verwijst.

- Regel 31 ἐξάνεστη
- 2p 9 a. Beschrijf in eigen woorden met welk doel Crito dit deed. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf Ὁ δὲ regel 30).

De verteller had in het voorafgaande (vanaf Καὶ regel 26) iets anders gedaan met hetzelfde doel.

- b. Beschrijf in eigen woorden wat de verteller had gedaan.

Regel 32-34 Ἀπολλόδορος t/m Σωκράτους

Huilen past volgens Socrates niet bij de situatie van dat moment.

Apollodorus gedraagt zich het meest ongepast.

- 2p 10 Beschrijf in eigen woorden twee gegevens waaruit blijkt dat Apollodorus zich het meest ongepast gedraagt. Baseer je antwoord op de regels 32-34 (Ἀπολλόδορος t/m Σωκράτους).

Regel 35-36 Ἐγὼ t/m ἀπέπεμψα

Deze regels worden door G. Koolschijn als volgt vertaald:

“Dat is nu juist de voornaamste reden dat ik de vrouwen heb laten weggaan.”

In het Grieks is een stilistisch middel gebruikt dat in de vertaling niet is overgenomen.

- 1p 11 Noteer de naam van dit stilistisch middel. Laat woordplaatsing buiten beschouwing.

Regel 35-38

Socrates vindt huilen ongepast in deze situatie.

- 2p 12 Wat vindt Socrates wel gepast? Citeer bij wijze van antwoord twee Griekse zelfstandige naamwoorden uit de regels 35-38.

Tekst 2

- 1p 13 Welk van onderstaande woorden wijkt qua woordsoort af van de andere drie?

A τίνα (regel 4)

B τίς (regel 4)

C τίς (regel 7)

D τίνι (regel 8)

Regel 18 ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας

Dit is in het voorafgaande al duidelijk geworden.

- 1p 14 Leg dit uit. Baseer je antwoord op de regels 14-17 (Εἶεν t/m προσαναλίσκοντες).

Regel 18-20 Εἰπέ t/m τελεῖν

Vergelijk deze regels met de regels 14-16 παρὰ t/m σοῦ.

- 2p 15 a. Citeer uit de regels 14-16 (παρὰ t/m σοῦ) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met ἐν νῶ ἔχετε (regel 19).
b. Citeer uit de regels 14-16 (παρὰ t/m σοῦ) het Griekse woord dat inhoudelijk overeenkomt met χρήματα (regel 20).

Regel 24-26 Εἰ t/m Πρωταγόραν;

Deze woorden worden door X. de Win als volgt vertaald:

“En als die persoon je ook nog zou vragen: Maar wat wil je worden, als je naar Protagoras gaat?”

De vertaler heeft de grammaticale structuur van de Griekse tekst niet overgenomen.

- 2p 16 Leg dit uit met betrekking tot γενησόμενος (regel 25). Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.

Regel 5-28 Ὡσπερ t/m γενησόμενος

In de regels 5-28 gebruikt Socrates een analogieredenering waarin hij twee voorbeelden gebruikt.

Deze analogieredenering gaat als volgt:

Zoals je naar ...(A) gaat

met de bedoeling ...(B),

zo ga je naar ...(C)

σοφιστῆς γενησόμενος (regel 28) (D).

- 3p 17 a. Kies een van deze twee voorbeelden en vul zelf de elementen A, B en C van de analogieredenering in het Nederlands in.

Hippocrates heeft enige gêne om tot de conclusie σοφιστῆς γενησόμενος (regel 28) te komen.

- b. Citeer het Griekse woord uit de regels 24-30 (Εἰ t/m λέγειν) waaruit dat blijkt.

Regel 30-34 Ἄλλ' t/m πρέπει

Vergelijk de inhoud van deze regels met onderstaand citaat van de website van de Vereniging van Vrijescholen:

“Natuurlijk moeten kinderen leren rekenen en schrijven, omgaan met de computer, les krijgen in vreemde talen, in aardrijkskunde en geschiedenis, en kennis maken met vakken als wiskunde, scheikunde en biologie. [...] Daarnaast krijgen ze op de vrijescholen een omvangrijk aanbod aan kunstzinnig en ambachtelijk onderwijs. Vakken als schilderen, muziek, toneel, handenarbeid en euritmie (bewegingskunst) zijn niet alleen bedoeld om de creativiteit te stimuleren. Ze dragen ook bij aan een brede en evenwichtige persoonlijkheidsontwikkeling.”

- 2p 18 a. Citeer uit de regels 30-34 (Ἄλλ' t/m πρέπει) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met 'schrijven'.
b. Citeer uit de regels 30-34 (Ἄλλ' t/m πρέπει) het Griekse woord dat inhoudelijk vergelijkbaar is met 'een brede en evenwichtige persoonlijkheidsontwikkeling'.

Regel 39 θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα

Socrates' houding ten opzichte van zijn gesprekspartner wijkt hier af van zijn gebruikelijke houding ten opzichte van gesprekspartners.

- 2p 19 Leg dit uit. Ga in je antwoord in op zijn gebruikelijke houding ten opzichte van zijn gesprekspartners en op de opmerking θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα.

Regel 42-43 Ἐγὼ t/m ἐπιστήμονα

Deze woorden worden door De School voor Filosofie als volgt vertaald: “Ik denk, antwoordde hij, dat zo iemand – zoals de naam al zegt – verstand heeft van filosofie als vak.”

Het Griekse tekstelement τῶν σοφῶν is onjuist vertaald.

- 1p 20 Leg dit uit. Baseer je antwoord op het vervolg van de tekst (t/m οὕτως regel 47).

Hippocrates geeft in de regels 41-51 (Λέγε t/m λέγειν) tweemaal een antwoord op een vraag van Socrates.

- 2p 21 a. Beschrijf in eigen woorden het eerste antwoord van Hippocrates en de reactie van Socrates daarop. Baseer je antwoord op de regels 41-51 (Λέγε t/m λέγειν).
b. Beschrijf in eigen woorden het tweede antwoord van Hippocrates en de reactie van Socrates daarop. Baseer je antwoord op de regels 41-51 (Λέγε t/m λέγειν).

Regel 52 ἐπιστήμονα

- 1p 22 Gaat dit over de leerling of over de leraar? Licht je antwoord toe op grond van een grammaticaal gegeven.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 56 οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν

Dit gesprek tussen Socrates en Hippocrates eindigt op een manier waarop wel meer gesprekken met Socrates eindigen.

1p 23 Noteer de Griekse term waarmee zo'n einde wordt aangeduid.

Een bekende, aan Protagoras toegeschreven uitspraak luidt:

“De mens is de maat van alle dingen”.

Socrates was het niet eens met deze uitspraak.

2p 24 Leg dit uit. Betrek in je antwoord zowel de uitspraak van Protagoras als het oordeel van Socrates. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Tekst 3

Bestudeer Tekst 3 met de inleiding en de aantekeningen.

38p Vertaal de regels 1 t/m 11 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.